

debatt@klassekampen.no

KRONIKK
& DEBATTMeningen med livet er
ikke fundamentet, men
ornamentet

HAUK

DAGENS SUKK

Det haster med en ny modell for europeisk samarbeid.

EU trenger reform

Chr. Anton Smedshaug

KRON OG MYNT

«Det er tiår der ingenting skjer og uker der tiår skjer» er et berømt Lenin-sitat som passer godt til høsten 1989. Murens fall 9. november 1989 ga frihet til 100 millioner øst- og sentraleuropeere som hadde vært bak jernteppet. Like før nyttår 1989, nådde Japans økonomi toppen, og siden har den stagnert. Vesten mistet sine to konkurrenter om globalt hegemoni, og troen på egen fortreffelighet og økonomisk teori har knapt sviktet siden.

Hendelsene fulgte raskt etterpå med Tysklands gjenforening i 1990, Maastrichttraktaten i 1993, og østutvidelsen i 2004 og 2007 (Romania og Bulgaria). Vi ble fortalt at Øst- og Vest-Europa hadde samme syn på demokrati, union og nasjonalstat. Vi ble fortalt at fri flyt globalt skulle bli lønnsomt for alle land. Vi ble fortalt at fri flyt skulle føre til sunn utveksling av folk mellom øst og vest i Europa i en form for balanse. Vi ble fortalt at de fire friheter skulle gjøre alle rikere, demokratiet sterkere – og middelklassen større. Vi ble fortalt at forskjellene i Europa raskt skulle bli mindre.

Situasjonen er blitt motsatt. Demokratiet er truet i flere land i Europa, samarbeidet i EU slår sprekker, middelklassen minker og arbeiderklassen føler seg sveket. Samtidig reduseres det økonomiske grunnlaget for velferden. EU har ikke greid å skape vekst og trygghet verken før eller etter finanskrisen, og migrasjonskrisen 2015 forsterket problemene. Eliten har sviktet og folket ønsker nye ledere.

Vanlige folk er klemt mellom internasjonale selskaper som optimaliserer skatt, investeringer og arbeidsplasser i ulike land- og en fri flyt som presser arbeidsmarkedet ned og boligmarkedet opp. Landene i Vest har mistet rimelig styring både over arbeidstilbudet og arbeidsstokken. Og britene vil ut, koste hva det koste vil, ikke minst drevet av at arbeiderklassen ikke lenger ser den veldsframgangen EU-prosjektet lovet.

Den viktigste økonomiske og sosiale utjevningen i samfunnet skjer i arbeidsmarkedet. Når utstasjonering, bemanningsbyråer og utflagging av tjenester til land med lavere lønninger øker i verftssektoren så vel som transportbransjen, brenner det et blått lys også for den norske modellen. Samtidig er store deler av norsk fastlandsindustri avhengige av lave kraftpriser fra forurensningsfri vannkraft. Norge er et samfunn med høye lønninger og lave kraftpriser. Det vi

VELLYKKET STRATEGI?

Charles de Gaulle så for seg et «nasjonenes Europa» framfor en europeisk føderalstat, skriver Christian Anton Smedshaug.

får gjennom EU/EØS, er lavere lønninger og høyere kraftpriser.

Tidsskriftet «The Economist» gjennomfører med jevne mellomrom en vurdering av hvilke land som er best «å bli født i». I 1988 var de fire største EU-landene på topp 10 på denne listen. Vest-Tyskland og Frankrike var henholdsvis nummer to og tre. I 2013 var ingen av disse fire landene lenger på lista. Derimot var den toppet av Sveits, etterfulgt av Australia og Norge (i 1989 på 13. plass, sammen med Sveits), mens Tyskland var falt til 16.

«Vi ble fortalt at fri flyt globalt skulle bli lønnsomt for alle land»

plass og Frankrike til 26. plass.

Samarbeid i Europa er nødvendig, men spørsmålet er hvilke prinsipper som skal ligge til grunn for et reformert EU. Det haster med en ny modell for samarbeid, både for å hindre mer uro og for å kunne bruke handlefriheten før neste finanskrise. Enda sterkere ubalanser har bygget seg opp siden forrige krise, med økende global gjeld og sentralbanker snart uten virkemidler, som selv stiller spørsmål om hva man skal gjøre neste gang det smeller. Euroen vil da bli vanskelig å redde.

Samarbeidet bør bygges på sterke restriksjoner av fri flyt av arbeidskraft mellom land med inntektsforskjeller

ILLUSTRASJON: KNUIT LØVÅS, KNUITVÅS@GMAIL.COM

over 30–40 prosent. Kanskje bør det innføres kvoter for arbeidsinnvandring, statlig arbeidsformidling og forbud mot bemanningsbyråer. Den felles jordbrukspolitikken i EU bør oppheves, slik at vanlige familiebruk og ikke selskapsjordbruk kan utgjøre ryggraden også i framtidens europeiske stater. Strategiske nasjonale økonomiske sektorer bør kunne skjermes for å sikre skattegrunnlag, eierskap og utvikling. Finans- og bankvesenet bør ha begrenset utenlandsk eierskap. Kapitalflyten må begrenses, da dette ikke kompatible med sterke demokratier. Euroen bør oppløses.

Dette vil bli å nærme seg De Gaulles visjon om «Nasjonenes Europa» framfor en europeisk føderalstat,

og ta utgangspunkt i det europeiske samarbeid mer i form av EEC på 1960-tallet. Det var en vellykket strategi for å skape dagens velstand. Og det haster – folkets tålmodighet og tiden med billige penger er begge i ferd med å renne ut. Mangel på frivillig reform kan igjen gjøre Lenins ord aktuelle.

AgriAnalyse har seminar om Murens fall 7. november på Litteraturhuset i Oslo.

Chr. Anton Smedshaug, daglig leder i AgriAnalyse
christian.anton.smedshaug@agrianalyse.no

Økonomene Morten Jerven, Erik S. Reinert, Rune Skarstein, Chr. Anton Smedshaug, Ebba Boye og Marie Sneve Martinussen skriver onsdager i Klassekampen.

PÅ TEPPE

Fremmedord

En profil i Stopp islamiseringen av Norge (Sian) har vært i retten, ifølge Filter Nyheter. I rettssalen ble kvinnen konfrontert med at hun har brukt ord som «morderzombier» og «seksualpredatorer» om asylsøkere fra muslimske land.

«I min omgangskrets er det ingen som blir forskrekket av min måte å uttrykke meg på. Jeg har et blomstrete språk», sa hun.

Om det overføres til floraen, så er vi godt inne i ugresskapittelet.

Deus ex machina

Gudbrandsdølen Dagnin-gen skriver om en gravemaskin i Sel:

«Det er en gravemaskin som skulle jobbe på en tomt på nedsiden av eiendommen sin, og når han svingte inn har han kommet utenfor en kant.»

Anleggsmaskinene er et par hakk mer selvstendige oppe i Gudbrandsdalen enn det vi vanligvis er vant til.

Opplagt

Samme avis kan fortelle om senteret på Lillehammer som er det eneste av sitt slag i landet.

Nå er det til salgs.

Det kom ikke som noen overraskelse.

Opplagt II

Skipsvrak fra andre verdenskrig funnet på havbunnen, melder TV 2. Hvor ellers?

Opplagt III

Kirkerådet er ifølge NTB i ferd med å utarbeide et etisk regelverk for når det er nødvendig å bruke flyreiser i virksomheten.

39 dager etter første påskedag.

Opplagt IV

Venstre-leder Trine Skei Grande sier til VG: «Jeg er best.»

De åtte velgerne er enige.

teppet@klassekampen.no

Avansert

Har ikke flyskam